

5. 9. 2025

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Soudní ombudsman jako most mezi soudy, advokací a veřejností

České soudnictví je ve svém institucionálním uspořádání charakteristické značnou roztržitostí. Máme 86 okresních soudů, osm krajských soudů, dva vrchní soudy a dva nejvyšší soudy – Nejvyšší soud a Nejvyšší správní soud. Tato víceúrovňová struktura je bezpochyby robustní a odolná. V porovnání s jinými státy lze tuto pestrost vnímat i pozitivně: je prakticky nemožné, aby někdo „jedním tahem“ ovládl všechny soudy v republice. I kdyby došlo k pokusu o politický či mocenský zásah, rozsah soudní soustavy a její vnitřní rozmanitost představují přirozenou pojistku proti centralizaci moci a likvidaci jednoho z pilířů právního státu.

Nevýhody roztržitosti soudů

Na druhé straně má tato roztržitost také své nevýhody. Soudy se ukazují jako partner, se kterým se velmi obtížně jedná.

Praktický příklad můžeme vidět na **dlouholetém vyjednávání o povinných bezpečnostních prohlídkách advokátů při vstupu do soudních budov**. Česká advokátní komora opakovaně argumentovala, že advokát je podle zákona povinně nesporně identifikovatelný a neměl by být při výkonu povolání omezován stejným režimem jako veřejnost. Jednání se však táhla celé roky, protože **na straně soudů chyběl jednotný partner**, který by mohl přijmout závazné rozhodnutí za všechny soudy. Každý soud se k problému stavěl jinak^[1] a výsledkem byla vleklá a fragmentovaná debata.

Ministerstvo spravedlnosti jako reprezentant soudní moci

Správu soudů má podle současného uspořádání na starosti Ministerstvo spravedlnosti, avšak takový model naráží na svou vlastní vnitřní rozpornost. Ministerstvo je orgánem výkonné moci a ze své podstaty nemůže vystupovat jako autentický reprezentant nezávislé soudní moci. Soudci se proto logicky a zcela oprávněně brání tomu, aby ministerstvo veřejně vystupovalo za ně a určovalo, co je „hlas justice“. Stejně ministerstvo „*má dost možná určitý ostych do soudnictví zasahovat, aby nebylo obviňováno z pokusů o omezování nezávislosti soudní moci.*“^[2]

Soudcovská unie ČR

V reakci na tuto institucionální mezeru vznikl spolek Soudcovská unie České republiky. Ten sdružuje soudce, hájí jejich profesní zájmy a vystupuje v debatách o podobě justice. V praxi se tak stalo, že pokud chtějí advokáti nebo jiné profesní komory s justicí něco vyjednat, **velmi často se obracejí právě na Soudcovskou unii**. Tento stav je však z hlediska ústavní architektury zcela vadný. Jde totiž o soukromý spolek, nikoli o veřejnoprávní instituci, která by byla vybavena legitimním mandátem jednat za soudnictví jako celek. Je to paradox: na jedné straně odmítáme přílišný vliv ministerstva spravedlnosti, na druhé straně připouštíme, aby zásadní roli v komunikaci se soudy sehrávalo spolkové sdružení bez veřejnoprávní odpovědnosti. Výsledkem je situace, která je stejně problematická, jako kdyby za justici mluvilo ministerstvo – v obou případech absentuje institucionální orgán s ústavní legitimací a odpovědností.

Rozhodně nelze soudcům upírat právo se shromažďovat ve spolcích, diskutovat či prosazovat své zájmy. Jejich úmysl při zakládání Soudcovské unie lze jistě pochopit a nemyslím si, že by ze strany Soudcovské unie doposud došlo k nějakému nevhodnému zásahu do fungování soudů. **Avšak spolky by neměly suplovat institucionální správu justice.** Je-li justice jedním z pilířů právního státu, měla by mít svou vlastní reprezentativní instituci – ať už formou nejvyšší soudní rady, nebo jiného modelu, který bude zakotven v právním řádu. Je důležité, aby takový orgán měl veřejnoprávní povahu a nesl odpovědnost vůči celé společnosti, nikoliv pouze vůči svým členům.

Neúspěšné pokusy o institucionální zastřešení soudů

Myšlenka zřídit v České republice Nejvyšší soudní radu se v právnícké i politické debatě objevuje už více než čtvrt století. Nejvážnějším pokusem byla reforma připravená ministrem spravedlnosti Otakarem Motejlem na přelomu tisíciletí. Jeho návrh počítal se vznikem nezávislé rady složené z paritního počtu soudců a dalších právních odborníků, která by převzala část kompetencí ministerstva – zejména výběr a jmenování nových soudců, ustanovování a odvolávání soudních funkcionářů a vzdělávání soudců.^[3] Návrh byl dokonce projednáván v Poslanecké sněmovně, ale v roce 2000 nezískal potřebnou ústavní většinu. „*Sám Motejl později za důvod neúspěchu své reformy uváděl nejen absenci politické podpory, ale i „soudní oligarchii“, do níž řadil zejména soudní funkcionáře, která se podle něj obávala zpochybnění svého mocenského postavení.*“^[4]

Následné snahy měly spíše podobu dílčích kroků. V roce 2002 byl přijat nový zákon o soudech a soudcích, který alespoň zavedl soudcovské rady u jednotlivých soudů, ovšem jen s poradními pravomocemi. V letech 2012–2015 se téma opět dostalo na výsluní díky tehdejšímu ministru spravedlnosti Jiřímu Pospíšilovi a Heleně Válkové, která pověřila přípravou konceptu Nejvyšší rady soudnictví současného předsedu Ústavního soudu Josefa Baxu.^[5] Politická vůle však rychle vyprchala a následující ministři byli k myšlence rady spíše skeptičtí,^[6] respektive nepovažovali její zřízení za prioritu.

Ombudsman pro justici jako politicky průchozí alternativa?

V současné chvíli se zdá, že ustavení Nejvyšší soudní rady je v českých podmínkách politicky neprůchozí. Téma soudní rady se pravidelně objevuje v odborných debatách, ale při snaze o praktickou realizaci narazí na odpor napříč politickým spektrem. V této situaci je podle mého názoru nutné hledat alternativu, která by byla politicky reálnější a zároveň by alespoň částečně zacementovala **institucionální vakuum v komunikaci soudů s ostatními složkami justice i s veřejností.**

Takovým řešením by mohl být **soudní ombudsman**, tedy veřejný ochránce pro oblast justice. Jeho role by byla mnohem užší než u klasické justiční rady, avšak právě proto by návrh mohl být pro politické prostředí přijatelnější. Ombudsman by se nestal „vládcem soudů“, nýbrž nezávislým mostem mezi soudy, profesními komorami a veřejností. V jeho působnosti by bylo zejména přijímání a vyřizování stížností na chování soudů a soudců, upozorňování na systémové problémy justice a formulace doporučení, jak je řešit.

Inspirací může být Izrael, kde tento institut funguje již od roku 2003 na základě zákona *Ombudsman for Complaints against Judges Law*.^[7] Ombudsman tam prošetřuje stížnosti veřejnosti na chování soudců při výkonu funkce – typicky na nevhodný jazyk v soudní síni, průtahy v řízení, nezdvořilý přístup či nedodržování procesní férovosti. Naopak nesmí zasahovat do samotného obsahu soudních rozhodnutí. Izraelský ombudsman pro justici má šetřící pravomoci – může si vyžádat podklady, vysvětlení od soudů či soudců a po ukončení šetření vydává písemné rozhodnutí. Pokud zjistí vážné pochybení, může doporučit kárné řízení nebo postoupit věc generálnímu prokurátorovi, jde-li o podezření na trestný čin.

Izraelský model ukazuje, že soudní ombudsman se může stát efektivním a přitom politicky přijatelným řešením. Nepřebírá moc soudní rady, nezasahuje do nezávislého rozhodování soudů, nemá vliv na jmenování soudců, ale vytváří viditelný a legitimní kanál, kterým lze s justicí komunikovat. Současně dokáže z individuálních stížností vyvozovat systémová doporučení a upozorňovat na nedostatky, které se v justici opakují.

Role advokacie

Zavedení institutu soudního ombudsmana by mohlo vést **k významnému posílení české justice jako celku** - a zlepšení jejího obrazu u veřejnosti. Obecně se totiž institut ombudsmana těší u české veřejnosti velké oblibě. Právě takové posílení se dnes, s ohledem na vývoj ve světě a útoky na soudní moc v zahraničí (zejména v USA), jeví jako nezbytné.

Klíčovou roli při prosazení tohoto institutu by přitom měla sehrát Česká advokátní komora. Advokáti jsou s justicí v každodenním kontaktu, dobře znají její silné i slabé stránky a často stojí mezi soudy a veřejností. Představenstvo ČAK by proto mohlo otevřít odbornou debatu a být partnerem při jednání s politiky.

Pokud by se podařilo představenstvu ČAK získat odbornou i politickou podporu, mohl by soudní ombudsman představovat **realistický krok k posílení české justice a tím i k obraně právního státu**.

Mgr. Pavla Krejčí
Advokát

DBK PARTNERS®
ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ

[DBK PARTNERS, advokátní kancelář, s.r.o.](#)

Vinohradská 938/37
120 00 Praha 2

Tel.: +420 244 912 463

Fax: +420 244 912 803

e-mail: ak@dbkp.cz

[2] Katarína Šipulová, Marína Urbániková, David Kosař - Nekonečný příběh Nejvyšší rady soudnictví: Kdo ji chce a proč ji pořád nemáme?; Časopis pro právní vědu a praxi 1/2001

[3] Katarína Šipulová, Marína Urbániková, David Kosař - Nekonečný příběh Nejvyšší rady soudnictví: Kdo ji chce a proč ji pořád nemáme?; Časopis pro právní vědu a praxi 1/2001

[4] Katarína Šipulová, Marína Urbániková, David Kosař - Nekonečný příběh Nejvyšší rady soudnictví: Kdo ji chce a proč ji pořád nemáme?; Časopis pro právní vědu a praxi 1/2001

[5] K dispozici >>> [zde](#).

[6] Katarína Šipulová, Marína Urbániková, David Kosař - Nekonečný příběh Nejvyšší rady soudnictví: Kdo ji chce a proč ji pořád nemáme?; Časopis pro právní vědu a praxi 1/2001

[7] K dispozici >>> [zde](#).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)